

Izbaja vsak četrtak
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
na cele leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnštvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Določniki katol. tis-
kovnega društva do-
birajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrate, če
se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 7.

V Mariboru, dne 13. februarja 1902.

Tečaj XXXVI.

Kaj je narodnost?

Za narod živimo,
Za brate smo mi.
Narodna.

Narodnost je oni duševni pečat, katerega je Bog vtisnil vsakemu človeku, da se razloči in spozna, h kateremu narodu da spada. Narodnost je plamen svete ljubezni do svojega naroda in do vsega, kar je narodovega.

V širjem smislu razodevamo in razumevamo narodnost z narodno nošo, z narodnimi pesmami, pripovedkami, igrami, pregovori itd.

Narodnost tirja od vsakega človeka, da spoštuje in ljubi tisti narod, čegar ud je. Narodnost probuja v nas hvaležnost do tistega dela zemlje, katera nas je v svojem naročju odredila in nas preživlja.

Narodnost je zvezana z narodom tako, da ni pod milim nebom naroda brez narodnosti, in tudi ni mogoče, da bi se narod brez nje vzdržal! Ako nima narod ljubezni do samega sebe, ako se zaničuje in tuje bolj čista od domačega, je za zmiraj zapuščen v mlaki sužnosti, dokler ne izgine s površja zemlje. Ako se ne zbudi in iz svojega spanja ne prebudi, mora se z drugim narodom pokoriti in svojo lastno mater zatajiti. Vzgleđ nam je žalostna zgodovina drugih narodov.

Narodnost je pa vsakemu človeku tako prirojena, da jo le težko zataji; ker pretežno je zatreti to, kar je človek z materinskim mlekom vsesal. Zato peče vsakega narodnega odpadnika in izdajnika vest, katero skuša

zatreti stem, da taji Boga. Z materinskim mlekom smo vsesali ljubezen do naroda in to je podoba tistega pečata, s katerim je Bog vsak narod zaznamoval; to je tisti notranji glas, ki je dar Stvarnikove volje. Ta glasba, kateri kakor odmev narodne ljubezni izvira iz srca, ne miruje nikoli v nas; on nas vodi, da svoje bolj ljubimo od tujega. Moč tega glasu, pa je večja ali manjša, in to zaradi razmer večjega ali manjšega poznavanja samega sebe, svojega naroda in njegovih potreb. In ker so vse navade narodove narodu svete, ker iz istega znamenja izvirajo, s kojim je Bog narod zaznamoval, ravno tako je tudi sveta ljubezen do naroda svojega in do vsega, kar je narodovega.

Iz tega sledi, kako hudo napako stori, ki svojega naroda in vsega kar je narodovega, ne objema z živo ljubeznijo. Tak ne zasluži imena narodovega sina, temveč polutan je! In kaj še naj rečem o onem, kateri je svoji narodnosti protiven, ki zasmehuje njene običaje, ter podkopava narodni procvit in srečo? Tak je prava šiba svojemu narodu in svetu, kajti, on zasmehuje s svojim delom samega Boga ter se zoperstavlja njegovim naredbam; tak osramotuje in omadežuje čistočo tistega duha, katerega mu je Bog sam vliil v srce; tak Boga s prevzetno nogo tepta; tak je suha veja, ki je odpadla od slovenske lipe, ter ni drugega vredna, da se vrže v ogenj.

Slovenska narodna pesem opeva prokletstvo nad odpadniki s temi strašnimi besedami:

„Naj vsakdor propada
Kdor narod taji,
Še zemlja ne bo pila
Njegove krvi!“

Pa ne le samo pesem, temveč tudi vsak poštenjak in kristjan, se zgraža nad odpadniki, jih obžaluje, da so zabredli tako daleč, da so sužnji ter podlaga tujčevi peti. Iz tega je tudi izviralo toliko prelivanje krvi v različnih deželah, kjer so se žrtvovali in se še žrtvujejo tolike žrtve za mili dom. Vse to se godi iz ljubezni do svojega naroda in svoje narodnosti, da se zavaruje in pogube obvaruje to, kar je narodovega iz starodavnih časov.

Ker pa ta sveti plamen ljubezni do naroda svojega in vsega kar je njegovega, brez narodne zavesti, njegove prihodnje sreče in zvestega napredovanja v narodnem smislu, za narod samo ob sebi ne more zadostiti, zato mora vsakega izmed nas navdajati sveta dolžnost, da svoj delež na oltar domovine položi. Sveta dolžnost naših sinov in hčera je, da plamen narodne zavesti ne le samo v sebi oživljujejo, temveč jo tudi v drugih probujajo. Ker pa prava ljubezen nikdar ne počiva, zato tudi vsak pošten sin matere Slave na njenem duševnem polju nikdar ne miruje, dela in dela neprenehoma za svoj narod, ne boji se ne znoja in trpljenja ne zasmehovanja protivnikov; in vse to dela iz ljubezni do naroda svojega, brez pohlepa po plači ali pohvali.

In to je, kar imenujemo narodoljubje, domoljubje!

Listek.

Sirotek Dominik.

(Iz francoskega prestavil Al. Č.)
(Konec.)

Kakor bi nesreča hotela potrditi Ivanovo globoko obrekovanje. Nekega dne nastane huda nevihta. Gromelo je in bliskalo, kakor bi bil blizo že sodnji dan. Pri Kodelijevih so ravno kosili, pa nobenemu ni kaj posebno teknilo, tudi govorilo se ni mnogo. Oče Gregor je skimalval z glavo pa se plaho oziral na črnosive oblake, ki so se zbirali nad vasjo. Kar nakrat se zabliška, da je vsem vzelo pogled in zagrmí, da se hiša strese.

»Za božjo voljo, v kozolec je treščilo!«

Kmalu se čuje po vasi krik: »Gori, gori, na pomoč!« Od vseh strani drviijo ljudje skupaj. Dominik je bil med prvimi in najnevarnejše mesto si je poiskal. Ivan ga opazi, porine ga siloma v stran kričoč na ves glas: »Se-li nisi še našel naše nesreče? To ti je zopet po godu, kaj ne? Še ne bo kmalu tvoje hudobije konec?«

Dominik hoče oporekati, a od vseh strani čuje preklinjevanje in grojenje:

»Poberi se, hudičev zaveznik!«

»Ti si to zakrivil!«

»Proč, hudobnež!«

Oče Gregor se trudi na vso moč, da bi ljudi pomiril, a zaman; slednjič že skoro sam verjame, da je mogoče le Dominik kriv, zato se mu približa in pravi: »Idi, idi, saj vidiš, da te ne morem več braniti.«

Od tega dne so se vaščani Dominika še bolj bali. Če je prišel komu nasproti, kar obrnil se je vsak, da bi le tega »Bognasvaruj človeka« ne srečal, in nastala je govorica, da mora vsakdo tekom leta umreti, če ga le Dominik pogleda.

Tako mu seveda ni bilo več mogoče, da bi še ostal v vasi. Šel je na samotni kraj, divji brlog si je izbral za svoj stan, trda skala mu je bila postelja. Zgodaj v jutro je vstajal ter šel nabirat po gozdu šibovja, čez dan pa je pletel jerbaze ter jih ob sobotah prodajal v sosednji vasi.

Toliko je ravno skupil, da se je borno preživel. Res, hudo je bilo, pa Dominik tega ni nikomur tožil. Gospod župnik so ga bili nekaj časa učili krščanskega nauka in sedaj v tej stiski je prav spoznal, kako tolažilne so verske resnice.

Če se ga je hotela lotiti otožnost ali obupnost, spomnil se je Zveličarjevih besed: Blagor ubogim, blagor žalostnim, blagor njim, ki preganjanje trpe; pa je bil potolažen.

Ivan je bil že davno odpustil, tudi na vaščane se ni srdil, čeravno še niso spoznali

svoje krivice; kajti tudi zdaj so še zapirali vrata pred njim, če se je prikazal v vasi, in vaški pobalini so metali kamenje za njim.

Le Jerica mu je bila še vedno naklonjena, njej se je v srce smilil ubogi prognanik. Večkrat je gnala živino tja, kjer je Dominik bival in spletal jerbaze ter je ljubko kramljala z njim. Revčeku je kaj dobro delalo, da se vsaj nekdo še zmeni zanj, bil je Jerici hvaležen za njeno dobrosrčnost in včasih je že tudi sanjari: »Ko bi hotela biti moja žena!«; pa se je zopet otresil te misli, češ, kaj bom revež mislil na ženitev, saj se še sam komaj preživim. Jerica zasluži, da bi se ji dobro godilo. Seveda, ko bi si mogel več prislužiti! In začel je še marljivejše spletati jerbaze in priučil se je že tudi delati stolce in lepše naslonjače. Glad je kaj dober učenik. Imel je še tudi dosti sreče pri kupčiji, navadno je vse spečal. Varčno je zbiral male doneske ter jih skrival v majhno votlinico. »Krajcar krajcarju pomaga«. Kako veselje, ko je nekega dne zamenjal svoj drobiž, pa dobil zanj cel stotak.

Bil si je med tem že tudi postavil majho bajtico, napravil si posteljo, mizo in dva stola. Za svoj stotak si je pa kupil ladjico, katero je krstil za »Jerico«; z ribarstvom, menil je, se bo pa dalo kaj več zaslužiti. Kako ponosen je bil, ko je sedel prvokrat v njo, pre-

Posebna dolžnost po tej poti pa je delati tistim, katerim je odgojevanje mladine izročeno.

Stariši, posebno pa matere, katere se največji del pri otrocih prva leta sučejo, naj svoje rodoljubne misli in občutke kakor iz vrelca po materinem mleku v otroke vlivajo, in držeč jih v svojih milih naročjih, jih naj vadijo že od detinstva na pravo izgovarjanje milodonečih slovenskih besed, pobožnih molitvic itd. v slovenskem jeziku. Stariši polagajo prvi temelj prihodnjemu šolskemu nauku; učitelji potem nadaljujejo in po svojih zmožnostih dokončajo.

Kamo neki bi mladino brez take pripomoči dognali? Ona bi nam odrasla kakor zelišča na polju ali živina v hlevu; bila bi brez vsake barve, to kar je trava brez rose in cvet rastline brez solnčnih žarkov; bila bi brez narodnega duha, brez narodnega čuta, brez plamena in ognja domorodnega. Domovina bi ne imela v njih zvestih sinov; narod bi svoje prave duševne čuvaje izgubil; narodna hranilnica bi svoje neutrudne bučlice, ki dan na dan donašajo med, izgubila, in mesto njih dobila samo med žroče trote.

Toraj je treba vam učiteljem v mlada in nepokvarjena srca, kakor v rodovitno zemljišče z vsem trudom, seme prihodnosti sejati, seme napredovanja, seme osrčevanja domovine naše; vse to pa boste dosegli z narodnim odgojevanjem. Gorje pa mlademu srcu, ako ga v tem času prevzame kako drugo občutje, izgubljeno je za vedno. Ljubezni do milega doma in naroda je tisto dragoceno občutje, katero moramo buditi precej v začetku. Kjer tega občutja ni, propadel je narod.

Povzemite toraj, vi stariši in vi učitelji iz tega pouk za gojenje plamteče ljubezni do domovine in do materinega (slovenskega) jezika. Postavite z združeno močjo steber narodne zavesti in skrbite, da bodo naše šole dospele do prave versko-narodne podlage, brez katere pravega nauka ni, in ga nikdar ne bode. Delajmo toraj za blagor milega nam naroda slovenskega, žrtvujmo mu dušne in telesne moči, ravnajmo se po geslu: »Vse za vero, dom, cesarja«, in hvaležna nam bode domovina, hvaležen bo tudi narod slovenski. I. V.

Državni zbor.

Dunaj, dne 9. febr.

Celje — padlo.

Z večjo radovednostjo se že dolgo ni pričakoval izid kakšnega glasovanja, kakor v

pričan je bil, da napočijo zanj prijetnejši dnevi.

* * *

Solnce je ravno zahajalo, poslednji žarki so se še zrcalili v mirnem morju. Posamezne čebelice, ki še niso bile dovršile svojega dnevnega posla, so še brenčale od cvetke do cvetke. Gospod župnik se sprehaja po vrtu in moli večernice, kar čuje korake za seboj. Ozre se in vidi Dominika, ki se mu bojazljivo bliža. »Ti si, Dominik«, nagovori ga prijazno, »skoro bi te ne bil več spoznal, tako redko se te vidi. Kaj pa želiš, dragi moj?«

Dominik molči nekaj časa, poznati mu je bilo, da je v zadregi, kajti klobuk mu je vedno hitreje plesal med prsti, slednjič se pa le ojači pa pravi: »Oženil bi se rad, gospod«, in kakor bi se bal, da bi mu poguma ne zmanjkalo, pripomni naglo: »Jerica je pridno dekle, vedno je bila prijazna z menoj, če so me tudi vsi drugi zaničevali in preganjali. Mogoče bi pa le privolila v zakon. Bi jo li hoteli poprašati, gospod župnik?«

Gospod župnik ga resno pogleda pa pravi: »Ti bi se rad ženil, na kaj pa, dragi moj, s čim boš pa priživel svojo ženo?« Dominik dvigne ponosno glavo pa pravi: »Zgradil sem si bajtico, dovolj prostorna je za naju in odkar imam lepo ladjico, se ne bojim, da bi

četrtak 6. februarja v proračunskem odseku zastran tolikokrat že imenovanih slovensko-nemških razredov na celjski gimnaziji. Skoro vsi govorniki tega odseka so omenjali v svojih govorih te preporne točke. Nemški narodnjaki, Vsenemci, nemški naprednjaki, ustavoverni veleposestniki in socijalni demokrati so zahtevali odpravo tega zavoda. Čehi in Slovenci so kazali na grdo krivico, ki bi se zgodila Slovincem in v obče vsem Slovanom, če se odpravijo ti razredi. Govoril je v imenu nemških katoličanov tudi baron Morsey, ki je sicer razlagal v priljudnih besedah, da imajo Slovenci pravico do tega zavoda; slednjič pa je rekel, da razumeva Stürgkhov predlog tako, da se imata prej porazumeti nemška in slovenska stranka, preden se premesti spodnja gimnazija iz Celja v Maribor. Stürgkh tega v svojem predlogu ne reče. Gotovo se pa nikdar ne bodo mogli slovenski zastopniki z nemškimi pogoditi v tej zadevi in nikdar privoliti v tako zausnico, ki bi si jo zasolili Slovenci sami, da se njim vzame ta učni zavod. Ker besede barona Morsey-ja niso bile dovolj jasne, se je še vedno moglo pričakovati, da bosta on in dr. Fuchs glasovali s Slovenci. Toda motili bi se; potegnili sta z drugimi nemškimi strankami in z Italijani ter pomagala vreči celjsko spodnjo gimnazijo s 25 glasovi proti 22 glasovom. Z nami so glasovali Hrvati, Rusini, Poljaki in Čehi ter Rumunec Lupul. Kmalu za Celjem je prišla na vrsto hrvatska gimnazija v Pazinu (Istrija). Lahko so zahtevali, naj se ta zavod preseli v oddaljeni Kastav. Vse nemške stranke, razun nemških katoličanov, so glasovale z Italijani. Lahko niso dosegli svoje nakane. Enako so katoliški Nemci pomagali Poljakom in Čehom, da ostaneta dva slovenska zavoda v nemških mestih. Le mi, Slovenci, najslabši slovenski narod, nismo našli usmiljenja pri nemških katolikih.

Precej po glasovanju o celjski postojanki so se zbrali slovenski, hrvatski in rusinski poslanci ter se posvetovali o nadaljnjih korakih. Ko so Hrvati in Rusini obljubili, da drže za vse slučaje s Slovenci, se jim je izrekla prisležna zahvala. V petek se je naznanil sklep Jugoslovanov drugim nam prijaznim strankam. Sklenili smo bili, z nujnimi predlogi ustaviti posvetovanje o državnem proračunu v zbornici ter tako zabraniti, da se sklep proračunskega odseka zastran Celja ne sprejme.

Ko je vlada sprevidela veliko nevarnost, katera ji preti, je poklical ministerski predsednik zastopnike vseh Jugoslovanov k sebi ter jim dal takšna pojasnila, da so za ta trenutek nehali od namerjane obstrukcije.

morala stradati, z ribarstvom se že da kaj zaslužiti. Le glejte tja doli, kako ponosno se ziblje na vodi, jutri poplavam ž njo prvokrat na širno morje. Gospod župnik se nasmehlja zadovoljno ter mu potrka na rame rekoč: »Dominik, ti si vrl dečko in Jerica pridno dekle, upam, da bota srečna.« Dominik ne more niti odgovoriti, tako je ginjen, srce se mu širi od prevelikega veselja. Pozabljena je vsa žalost in bridkost prejšnjih dni, pozabljena vsa krivica in hudobija brezsrčnih ljudi, v tej svoji sreči objel bi ves svet. Zdaj, misli si, prične se zame le veselje; kaj trud, kaj naporno delo, saj delal in trudil se bom za Jerico; to bo le veselje in sladkost. Njegove misli drviyo naprej, o srečni trenutek, ko jo popeljem pred oltar!

* * *

Drugi dan pa Dominik vendar ni mogel na morje. Grozna burja je bila. Valovi so se vspenjali do najvišjih skal ter trgali raz nje mah in trstje, ki je tu pa tam prilukalo iz razpoklin.

Pod mano srdito valovje
Bohni ob kamnito bregovje
Do neba praši se megleni dim.

Dež je lil, kakor bi se bil oblak pretrgal. Za vse to se ni zmenil Ivan. Kakor bi bil zblaznel, dirjal je okrog ob morskem

V soboto, 8. febr., je bilo na dnevnem redu posvetovanje o vojaškem naboru za l. 1902. Nemcev ni bilo v zbornici 100 moč; Slovani niso dolgo časa marali priti v hišo; radi tega se je seja za celo uro zakasnila. Stvar se pa še ni končala, ker so poslanci raznih strank navajali brez števila pritožb proti vojaški upravi. V tej seji je odgovarjal pravosodni minister na interpelacijo poslanca Zickarja radi dveh uradnikov pri mariborskem okrožnem sodišču, ki sta se neolikano vedla proti slovenskim strankam, rekoč: da sta dobila ukor in se kaj takega ne bo več zgodilo.

Politični ogled.

Prestolonaslednik Franc Ferdinand, ki se je dne 5. t. m. odpeljal na obisk k ruskemu carju, hotel je skraja, da ga spremlja tudi kak ogrski plemenitaš. Izbral si je vodjo ogrskih katolikov grofa Zichyja. Ko pa je ogrski ministerski predsednik Szell, ki je velik liberalec, zvedel za to nakano, poskusil je vse načine, da bi nadvojvoda ne vzel seboj katoliškega grofa. Nadvojvoda pa je rekel, ali Zichyja, ali rajši nobenega. Ker Zichyja ni mogel več vzeti, odšel je na Rusko brez kakega ogrskega plemenitaša. Odločno nastopanje našega prestolonaslednika vzbuja v vseh katoliških krogih veliko občudovanja in veselja. Ruski car je odlikoval spremstvo nadvojvode Franca Ferdinanda. Grof Nostiz je dobil red sv. Ane z briljanti, knez Hugon Windischgrätz Stanislavov red in baron Rumerskirch red sv. Ane drugega razreda.

Prelat Alojzij Karlon. Dne 9. t. m. je umrl v Gradcu bivši politični vodja štajarskih Nemcev prelaz Alojzij Karlon. Njemu se majo zahvaliti štajarski nemški katoliki za vso politično organizacijo. Dasi v dežel-nem zboru naši Slovenci poslanci niso mogli biti vedno zadovoljni z njegovim postopanjem, vendar je bilo z njim lažje izhajati, kakor s sedanjimi precej nemškonarodno navdahnjenimi konservativnimi politiki štajerskih Nemcev.

Nemška vladohlepnost. V mestu Budejevice na Češkem so imeli dosedaj Nemci v mestnem zastopu vso vladu v rokah. Toda začeli so čutiti, da se jim tla pod nogami majajo in da se je bati kmalu češke zmage v mestni zastop. Kako so si pomagali? Celo dolgo vrsto častnih občanov so imenovali, ki dobijo s tem volilno pravico v mestu. Tudi druga mesta na Češkem, ki so še dosedaj v nemških rokah, hočejo posnemati Budejevičane. Čehi seveda ugovarjajo proti

obrežju. Odkar je zvedel, da ima biti Jerica Dominikova žena, bil je kakor obseden. »Dominik naj bi bil srečen z njo, katero je zvolilo tudi njegovo srce.« Ne, ne, to mora na vsak način zabraniti.

Divja strast mu sije iz oči; najraje bi planil v valove; ali ne, misel, maščevati se moram, ga zadržuje.

Tu zapazi v varnem zakotju lepo ladjico, na kateri se blišči ime »Jerica«. To je tedaj Dominikova last, to je njegovo premoženje, z njo se hoče preživeti. In črna misel se mu roji v glavi. Ko bi te ladjice več ne imel, potem je vničen, ubog bo, kakor takrat, ko smo ga odtirali od hiše. Ženiti se ne bo mogel; dolgo časa bi trebalo štediti krajcarje, da si kupi drugo. A Jerica se bo naveličala čakati nanj, raji postane moja, vedoč, da bo najbogatejša gospodinja v celi okolici.

Varno pleza niz skale in skoči v čoln poleg ladjice, da bi snel verigo, na katero je bila priklenjena ter jo sunil v valove, naj jo razbijejo ob pečevje. Pa to ni bilo tako lahko, kakor si je mislil; veriga je bila premočna. Dolgo časa se zaganja in buta ob ladjico; a v tem se odtrga vrv, na katero je bil čoln privezan, in groza, val ga zagradi in v hipu je bil izven zakotja na morju. Ravno kar pride nekaj mornarjev, da bi pogledali, so li njih čolnari v varnosti in glasen